

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

ישראל, לא מחלוקת בעם ישראל. את יעקב – כולם מאוחדים ביחד. כולם איש וביתו באו. אם: "איש וביתו" – אז נוכל לזכות לגאולה שלמה. אומר ה"בן איש חי" עליו השלום, כותב בהקדמה, בחלק מהדרשות שלו על פרשת השבוע בשמות, הוא אומר, שבמצרים בא משה רבנו ואמר לו לפרעה: מה אתה לוקח את עם ישראל ואתה משתעבד בהם גם ביום שבת, תן להם את יום שבת במנוחה! אז נתן להם.

אחרי זה כתוב (שם, ה', ה'): "וַיֹּאמֶר פְּרָעָה הֵן רַבִּים עֲתָה עִם הָאָרֶץ וְהַשְׁבָּתָם אֲתֶם מִסְבָּלְתֶּם. אז כתוב: "אדם לעמל יולד" – זכה לעמלה של תורה, לא זכה – לעמל של העולם הזה. וישראל הם נקראים בנים לקדוש ברוך הוא, ואל תקרא בניך אלא בוניך – שהם בונים את העולם כולו, מלשון בנין. ולישראל יש בנין רוחני בעסק התורה.

אומר הרב – שפרעה, כשרצה להציק לעם ישראל, לתת להם סבל, מה הוא עשה? אז אומר: "בא פרעה וטען, רבים עתה עם הארץ", אומר, אף על פי שאתם רבים עכשו יש לכם תורה! מה אתם שומרים שבת! מה אתם לומדים תורה! הרי לא נתנו שבתות לישראל רק ללמוד בהם תורה!! מה אתם עוסקים עכשו בתורה!! לכו לסבלותיכם!! אומר להם, "אמרו רבותינו במדרש רבה – עתה הוסיף פרעה עליהם גם לעבוד ביום השבת, אחרי שכבר פטרו מקדמת דנא לעבוד ביום השבת על פי עצתו של משה רבנו עליו השלום, וזוה פרשתו מה שכתוב למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו – כוונתו למה אתם ממשיכים להחזיק את עם ישראל שימשיכו לא לעבוד ביום שבת, ביטול עבודה ביום שבת, עכשו, מעתה, הפך לבו פרעה וחייב אותם לעבוד ביום שבת".

שוב פעם – עומד לו שופט יהודי בארץ ישראל ואומר: "ראשי קיבוצים הם לא יהודים!" מי אמר הם לא יהודים!! מותר לעבוד בשבת! למה הם לא יהודים? הם יהודים ויהודים!! יהודי – אף על פי שחילל שבת, מה שעשה, המיר את דעתו – עדיין ישראל הוא! ישראל שחטא – ישראל הוא! הם מוציאים אותם מכלל יהודים מפני שלא שובתים!! פעם אחת מכניסים גויים לתוך עם ישראל – לא יהודים, ופעם מוציאים יהודים ועושים אותם גויים. ככה!! לא שינו שמם!! אנחנו לא משנים!! ממשיכים באותה דרך, יהודי – יהודי, גוי – גוי! אין שום שינוי בדבר הזה. לא מהפכות ומשחקים האחד עם השני.

אבל שמירת שבת היא, באמת נכון, קשה לשמור שבת ותענוג לשמור שבת. מי שלא רוצה לשמור שבת אז קשה לו! מי שכן רוצה לשמור שבת – אז מרגיש עולם הבא בעולם הזה, מרגיש את הקדושה ואת העונג שבת בעולם הזה.

הגמרא אומרת במסכת שבת בדף מ"ב עמוד א', הגמרא אומרת: "האלפס והקדרה שהעביר מרותחין – לא יתן לתוכן תבלין, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי". אומר רש"י: "בערב שבת – העביר מרותחין", העביר מן האור כשהו רותחין בבין השמשות. עכשו נהיה לילה ועדיין האלפס הזה, הקדרה הזאת, הסיר הזה שהיה על האש – עדיין חם, הוא לא רותח, אבל הוא לא נמצא על האש, העביר מרותחין – הוציא אותו מהאש, זאת אומרת סיר שהורידו אותו מהאש, זה נקרא כלי ראשון שאינו על האש, לכאורה זה דרגה קטנה, אז האלפס והקדרה שהעביר מרותחין ביום שבת, לא יתן לתוכן תבלין, לא יתן לבפנים פלפל בתוך הסיר.

"אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי", אומר רש"י: קערה זו צלחת, תמחוי זו צלחת גדולה שמכניסים לתוכה אוכל ואחר כך מחלקים את זה, כל אחד לוקח לעצמו. כמו שיש היום באולמות, מבאים על השולחן צלחת גדולה עם תפוחי אדמה, צלחת גדולה עם בשר או קציצות או לא משנה, הצלחת הזאת נקראת "תמחוי" וכל אחד לוקח לתוך הצלחת שלו. אז לתוך התמחוי הזה או לתוך הצלחת – מותר לשים פלפל, תבלין. תכף נראה בשביל מה אנחנו מביאים את זה.

רש"י אומר, למה מותר לשים בתוך הקערה? "דכלי שני אינו מבשיל". לשים את זה בתוך הקערה זה מותר.

השיעור לעילוי נשמת:

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל
רבי יעקב יוסף בן מרגלית זצ"ל

פרשת השבוע: שמות

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ט.

הלכות ביטול בתבלינים ושימוש בפלטה לחימום מאכלים בשבת

כבוד מעלת הרבנים הנכבדים, כל אחד לפי כבודו ומעלתו, כבוד הגבאים, הצופים, המאזינים, קהל קדוש ונכבד.

(שמות, א', א') 'וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אומרים חז"ל: "ואלה שמות – מלמד שלא שינו שמם, לא שינו לבושם, לא שינו מלבושיהם". נמצאים במצרים במצב קשה, אז יכולים ללבוש כמו בגדי המצרים ולהתפטר מעבודת פרך, יכולים לדבר בלשון מצרי ויתפטר מעבודת פרך, ילכו ויעשו שינוי השם, במקום ראובן יעשו רוברט ויתפטר מעבודת פרך; לא! הם לא שינו שמם, לא שינו לבושם, ולא שינו לשונם – "אנחנו מוכנים להשאר בשם שלנו, ובעיקר להשאר יהודים ולא לשנות".

'את יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ' – לא התבוללו. כתוב בזהר הקדוש, אחד מהדברים שנשים צדקניות שבזכותן נאלו ישראל ממצרים, שלא היתה אשה יהודיה שהתבוללה – שהתחתנה עם מצרי. ולא היה איש יהודי שלקח מצריה. לא התבוללו. אחת היתה ופרסמה הכתוב.

'את יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ' – התאחדו כולם ביחד. יחד, עם יעקב אבינו, בדרך של יעקב אבינו, בשיטה של יעקב אבינו, בבחינת "יתן אמת ליעקב". לא שינו – זה מעלה גדולה. היום יש בעולם אנשים שלא יכולים לקיים את התורה, לא רוצים לקיים את התורה, אז הם משנים את התורה, אז הם "מתקנים" את התורה, אז הם משבשים את התורה. קוראים להם "רפורמים", "קונסרבטיבים". ובא יהודי בארץ, איך ידו לא רעדה ופסק שצריכים לכתוב "יהודי" על הגוי!! גוי גמור שלא התגייר כדן וכדת!! וכותב עליהם "יהודים"!! איך ידו לא רעדה!! איך ידם של אנשי משרד הפנים לא ירעדו לכתוב בתוך התעודות זהות על גוי: "יהודי"!! לא ימצאו שום תירוצים! לא יכולים למצוא שום תירוצים! לא שינו שמם, לא שינו לשונם ולא שינו מלבושיהם! לא לשנות שום דבר מהדרך של אבותינו והדרך של אבות אבותינו! רוצים לשנות? לעשות את יום שבת ליום ראשון? לעשות נישואים בתוך כנסיה עם צלב ועם מגן דוד!! זה דברים בטלים!! רוצים להתבולל – זה דברים בטלים!! במצרים לא התבוללו!! במצרים עם ישראל סבל את כל היסורים כולם ולא היה מוכן לשנות משהו מהיהדות שלהם, למרות שלא היו חייבים.

או כמו שאומר ה"אור החיים" הקדוש, וגם הבעל הטורים אומר בדרך ראשי תבות: "ישראל הבאיים" – תקח את היו"ד של ישראל, ואת הלמ"ד של ישראל, ואת הה"א של הבאים ואת המ"ם של הבאים – מילה. תיקח: את יעקב אי"ש – סופי תבות שבת. במצרים, שבת ומילה – במסירות נפש הם קיימו!

או כמו שאמר המפרשים: "ואלה שמות בני ישראל הבאים" – סופי תבות תהלים. אדם נמצא בצרה – תהלים. אדם נמצא ב"מצרים" – במצור, תהלים.

ומה צריך לעשות? להתחבר את יעקב, איש וביתו באו, להתלכד, להתחבר, לא פירוד! לא מפלגות נפרדות, כל אחד מפלגה מיוחדת. לא להפריד בעם

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

לשים מלח, אבל בסיר אסור לשים בתוך הסיר מלח. או שיטה שלישית – שמלח מותר לשים אפילו בכלי ראשון שאינו על האש, לא נמצא על האש. אומר הרמב"ם: "קדירה רותחת – אף על פי שהורידה מעל האש, לא יתן לתוכה תבלין, אבל נותן לתוכה מלח, שהמלח אינו מתבשל אלא על גבי אש גדולה. אומר הרמב"ם, אם הורדת סיר מהאש ורותח, חם, מרותחין, אז פלפל אסור לך לשים בפנים, לימון אסור לך לשים בפנים – בתוך הסיר הזה. שום דבר אחר שלא מבושל אסור לך לשים בפנים. אבל מלח – אף על פי שזה רותח מותר, למה? מלח זה לא... על האש, כשהוא נמצא על האש אם אתה שם מלח בתוך הסיר על האש – זה האיסור. מלח – אומר הרמב"ם, שאינו מתבשל אלא על גבי אש גדולה. זה דברי הרמב"ם."

אומרים התוספות: בגמרא יש לנו שלוש שיטות, או תרי לישני: לישנא ראשונה מחמירה ואומרת שאפילו בכלי שני אסור, ושיטה שניה אומרת שמותר אפילו בכלי ראשון אבל אינו על האש. אומרים התוספות אז מה עושים?

אומרים התוספות: "נראה דאף לפירוש הקונטרס שפירש בכל מקום אם יש תרי איכא דאמרי בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר אחרון", אומר – אם יש לך אתה שתי לשונות בגמרא, אז אם זה בשל תורה, דבר חמור כבישול שהוא דאורייתא, אז תלך לפי המחמיר. ואם זה מדברבן – תלך לפי האחרון, לפי לישנא אחרתא.

אומר רבנו תם: "בשל סופרים הלך אחר המיקל". אם יש לך תרי לישני – אחד אומרת אסור לך לשים מלח בתוך הסיר הגדול שירד מהאש, ואחד אומר שמותר – לך לפי המיקל, מי שמיקל, מותר.

אומרים התוספות: "וכן פסק רבנו שמואל שמותר לתת מלח בתבשיל בשבת אפילו בכלי ראשון שהעבירו מן האש, והמחמיר כלישנא קמא שלא ליתן מלח בקערה (בצלחת זאת אומרת כלי שני) כל זמן שהיד סולדת בו – תבוא עליו ברכה".

וככה פסק השולחן ערוך. ההלכה נפסקה בשולחן ערוך בסימן ש"ח בסעיף ט', שמה כתוב כך, שאם אדם יש לו, הוריד סיר מעל האש: "כלי ראשון – אפילו לאחר שהעבירו מעל האש מבשל כל זמן שהיד סולדת בו, לפיכך אסור ליתן בתוכו תבלין, כלומר בתוך סיר אדם רואה שחסר פלפל ורוצה לשים פלפל, למה יבוא לבית ויבוא על השולחן ויחלקו את האוכל בצלחות וכל אחד יטעם ויגיד אהה! חסר פלפל! אז ישר הוא רוצה לשים פלפל במטבח כשאף אחד לא מסתכל, ושם את הפלפל. אומר – זה אסור."

אבל מלח, אומר בשולחן ערוך: "מותר ליתן לתוכו כיון שהעבירו מעל האש", מותר לך לקחת מלח ולשים אותו בסיר הזה. הגה – מביא הגה בעניין הבשר, ואחר כך אומר ההגה: "ויש אוסרים לתת מלח אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו, והמחמיר תבוא עליו ברכה". אומר הרמ"א, נכון שהלכה כמו דעת הרמב"ם, כמו דעת הר"ף, כמו דעת הרא"ש, זה נכון, אבל אם אתה, כיון שיש מי שמחמיר – יש לישנא קמא שמחמירה, אז טוב להחמיר, והמחמיר תבוא עליו ברכה. אז כמו דעת הרא"ש וכמו דעת המרדכי.

"הבן איש חי" בפרשת בא, הוא אמר, הלכה כמו דעת השולחן ערוך שמותר לשים מלח בתוך הסיר, אבל טוב להחמיר ולא לשים מלח רק בתוך צלחת ולא לתוך הסיר. כי הוא חושש לדעה השניה של השולחן ערוך, דעה של הרמ"א, למאן דאמר הראשון של הגמרא.

אז היום דברנו כל הזמן על מלח רגיל. מה יהיה הדין על מלח מבושל? אומר המגן אברהם, מלח מבושל אתה יכול לשים, אין דבר, אתה יכול לשים מלח מבושל. אומר הקרבן נתנאל: "מלח מבושל מותר לשים וטוב להחמיר", זאת אומרת שגם במלח מבושל, אומר, תזהר – יש חומרא, אל תשים מלח מבושל בתוך האוכל, כלומר בכלי ראשון. בכלי שני – נראה מייד.

וגם בשולחן ערוך של רבנו זלמן, הוא אומר: "וכל זה במלח שאינו מבושל, אבל מלח שלנו שמתקנים אותו על ידי בישול...", הוא מדבר על מלח

התוספות דנים: ראינו עכשו סיר שעל האש. זה כלי ראשון שעל האש. יש כלי ראשון שאותו כלי, אותה קערה, אותו סיר – הורדנו אותו מהאש, זה עדיין נקרא כלי ראשון שאסור לשים בפנים את התבלין, את הפלפל. וראינו עכשו בגמרא, במשנה – כלי שני – צלחת או תמחוי. מה הדין אם אדם יש לו כלי ראשון ושופך מכלי ראשון על צלחת. לשים בצלחת למשל פלפל, למשל נגיד דוגמא, פלפל אדום או פלפל שחור, זה לא משנה, ולוקח מהסיר כשהוא רותח, מוציא אותו מהאש ושופך ממנו על הצלחת. האם זה נקרא: מה זה נקרא? כלי ראשון? כלי שני? לא כלי ראשון לא כלי שני? מה זה נקרא?

יש מחלוקת. גם בתוספות בדף מ"ב וגם בתוספות בדף ל"ט – לבין רשב"ם ורבנו תם, ובין רשב"ם לר"י. רשב"ם אומר, אתה שופך – זה נקרא כלי שני. זה לא כלי ראשון. אומר רבנו תם, אומר ר"י, עירוי מכלי ראשון – דינו כמו כלי ראשון. כך נפסקה ההלכה, שאם אדם יש לו צלחת אם פלפל אני אומר דוגמא, ורוצה לערות עליה מכלי ראשון על הפלפל הזה – אז זה אסור בשבת. ואם עשה – זה בעיה אם האוכל מותר או אסור.

אז ההלכה נפסקה שעירוי מכלי ראשון דינו ככלי ראשון, אבל האיסור שלו רק כדי קליפה, אינו אוסר את כל האוכל כולו. אז זה תבלין. אנחנו עוד נגיע להלכה למעשה.

באה הגמרא ושואלת מה דין מלח? אבל אני רוצה להביא הקדמה קטנה על מלח. מלח – יש שלושה סוגי מלח. יש מלח – אני זוכר, מלח של פסח, "אבנים", אבני מלח, היו חוצבים אבנים של מלח וכותשים אותם, עושים מהם מלח. היו קוראים להם "אבני סדום". זאת אומרת... זה נקרא סוג, נקרא "מלח מחפירה".

יש מלח – שואבים מהים לתוך ברכה ובאה השמש ומאדה את המים ונשאר מלח. אז אולי טוחנים אותו שיהיה טוב ואולי מחממים אותו קצת. אבל יש מלח שלישי, שלא מאדים את המים בלבד מהים ונשאר המלח, אלא כשנשאר המלח לוקחים את זה ומרתיחים אותו ומבשלים אותו וטוחנים אותו והופכים אותו לדק דק. וזה נקרא היום "מלח שולחני". ועוד דבר. רוב המלח הוא מלח. מלח אין בו שום תוספת ואין בו שום תערובת.

אבל יש מלח כמו "מלח שולחני" שיש בו תערובת של חומרים אחרים, חומרים כימיים אחרים בכדי שלא יבואו מים, רטיבות, לא יהיה גביש ויישאר מלח נפרד, מלח דק שאפשר לפזר אותו ולפזר אותו על האוכל. מיד נראה בכל מלח ומלח דין אחר יש לו בהלכה. אבל הגמרא שואלת על מלח.

אז כתוב בגמרא כך: "סבר רב יוסף למימר: מלח – הרי הוא כתבלין, דבכלי ראשון אסור ובכלי שני – מותר. אמר לו אב"י: תני רבי חייה, מלח אינו כתבלין, דאפילו בכלי שני בשלה". אומרת הגמרא, אומר רב יוסף, מלח הוא כמו תבלין, וכמו שבתבלין אמרנו שלתוך הסיר לא מכניסים תבלין, אז גם לתוך הסיר אל תשים מלח, וכמו שאמרנו שבתבלין לשים בצלחת מותר שים פלפל, גם בתוך צלחת מותר לשים מלח; ובא אב"י ואומר לו תשמע, יש רבי חייה שאומר שמלח יותר חמור מתבלין, שמלח אסור לשים בכלי שני אם הכלי הזה השני עדיין יד סולדת בו. יותר חמור. פה מדברים על מלח רגיל, לא מלח מבושל.

אחרי זה הגמרא אומרת, זה לשון ראשון. אחרי זה הגמרא אומרת "איכא דאמרי: סבר רב יוסף למימר מלח הרי הרי הוא כתבלין", מלח הוא כתבלין שבכלי ראשון אסור למרות שאומר רש"י שבכלי ראשון אסור, אומר רש"י "אפילו שבכלי ראשון שהעבירוהו מן האש", אבל בכלי שני מותר. "אמר לו אב"י, מלח אינו כתבלין, אפילו בכלי ראשון נמי מותר". אומר, שמלח הוא יותר קל מתבלין, ואפילו בכלי ראשון שהורידו אותו מן האש כמו שאומר רש"י, מותר לשים מלח לתוך הסיר. "והיינו דאמר רב נחמן, צריכה מלח בישולא כבשרא דתורא". זאת אומרת שמלח צריך לו לבשל אותו כמו שמשלים בשר של שור.

אז יש בגמרא על המלח, או דינו שאפילו בכלי שני אסור אם היד סולדת – שיטה אחת. שיטה שניה – מלח דינו כתבלין שבכלי שני, בצלחת, מותר

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

הרמ"א בסימן צ"ד בסעיף י"ז ביורה דעה, הוא אומר, אדם צלה בשר על האש וכשהוא צלה את הבשר על האש הבשר היה רותח, בא ולקח איזה מזלג או איזה סכין להפוך את הבשר הצלי הזה, והסכין הזאת היתה חלבית בת יומה – אז הסכין נאסרת והבשר, אם היה בסכין שהיתה בת יומה שבלעה חס, גם כן נאסר.

ואומר הרמ"א, אבל אם היה לו למשל שפוד ביום חול, היה בו חתיכות בשר, הוריד את הבשר ושם בתוך הצלחת – גוש, והפך את זה בסכין חלבית – אמר רמ"א, זה כלי שני וכלי שני אינו מבשל. בא הרש"ל, בא האיסור והיתר הארון ואומרים: לא! זה גוש! גוש! זה נקרא גוש ומבשל, וזה אסור לך להשים את הדבר הזה. א

בשולחן ערוך סימן ש"ח כתוב ש-אסור לטוח שמן ושום על הצלי בעודו כנגד המדורה. אדם יש לו בשר צלי על האש, הוא שם אותו בערב שבת, מוציא אותו ביום שבת, שם עליו שמן או שם עליו שום, ושמן לא מבשל, שום לא מבשל, אתה שם עליו – זה אסור.

אומר המגן אברהם בסעיף קטן מ"ה: "לא דוקא, הוא הדין אם הוציא אותו מהאש והיה ביד רותח בו, וכל שכן לדעת הפוסקים ביורה דעה דדבר שהוא גוש אסור אפילו בכלי שני וזה אסור". הוא אומר, אם הורדת אותו מהאש ושמת אותו גוש על הצלחת, מכיון שהוא גוש אסור לך לשים עליו שמן או שום שהוא, שני אלה לא מבשלים.

נכון, ככה פוסק גם המגן אברהם וככה פוסק גם המשנה ברורה בסעיף קטן מ"ה, אבל בסעיף קטן קי"ח אומר שיש מחלוקת בדבר הזה, וזה נכון שיש מחלוקת.

המעניין הוא כך: ביורה דעה, ב"כף החיים" ביורה דעה, שמה כתב הרב "כף החיים" בסעיף קטן... כאן אצלנו בס"ק קע"ח וביורה דעה בסימן כ"ה וגם בסעיף קטן ע"ב, אומר "כף החיים": מחלוקת בין הפוסקים ובדיעבד אפשר להקל, ואם יש צורך כל שהוא – אפשר להקל.

ואילו ה"זבחי צדק" בסימן צ"ד בסעיף קטן נ' ונ"א אומר: "יש להחמיר". אמר, מכיון שהרבה פוסקים חולקים על הרמ"א, והרמ"א כתב ש...

אבל מהלשון של השולחן ערוך בסימן ש"ח מה שקראנו עכשיו, הוא אומר שאסור להשים שמן ושמן על הצלי "בעודו כנגד המדורה". אבל אם הורדת אותו מהמדורה, אז נשאר דינו כמו כלי ראשון שהורדת אותו מהאש, אז כלי ראשון שהורדת אותו מהאש, אז אסור לך להשים – כמו שאמרנו – תבלין, פלפל או שום או שמן. אבל אם שמת אותו בצלחת, על זה לא כותב השולחן ערוך שזה אסור.

ועל כן, טוב לחוש לכתחילה שלא לשים... מלח מותר להשים כיון שמלח הרי מחלוקת ישנה בדבר הזה, אז מלח מותר לשים על הביצה. אבל פלפל שחור או פלפל אדום שהפלפל לא מבשל, לא חריף, וגם פלפל אדום שהוא לא חריף אבל הוא לא מבשל, אז אם הביצה חום שהיד סולדת בה – לכתחילה אל תשים עליה את הפלפל הזה השחור או החריף – אלא אם כן תגע בה שהחום אין בה חום שהיד סולדת בה. ואם שמת – אז האוכל לא נאסר.

לעומת זה – אם אדם היה לו סיר, ובסיר הגדול הזה שם פלפל בתוך הסיר, אז יש מי שאומר, אומר הרמ"א, שאם הוא שם את הפלפל בתוך הסיר, אז זה מותר. הוא שם את המלח לפי דעתו ורוצה להחמיר שם את המלח – אם שם את זה, זה מותר.

הוא אומר, למה? מדין זה וזה גורם. ועוד דבר הוא אומר: "ואם שם אפילו בכלי ראשון, אפילו על האש שעבר איסורא – המאכל מותר, דמלח בטל כלפי המאכל. אומרים המפרשים מה זה בטל?! אדם שם מלח בעד שיהיה טעים!! זה בטל!! אדרבה! זה הטעם נותן המלח. אומרים, פה מדובר שאשתו שמה מלח, רק הוא רוצה לשים יותר מלח שיהיה יותר מלוח, על זה מדבר הרמ"א שהאוכל לא נאסר. אבל אם אשתו לא שמה מלח והאוכל טפל ואחש שם מלח, אתה ממתיק את המאכל ואתה מבשל את זה בשבת – אז האוכל הזה נאסר.

"שלנו" של חוץ לארץ, מותר ליתנו בכלי ראשון לדברי הכל, שאין בישול אחר בישול בדבר יבש אפילו הוא נימוח על ידי בישול זה השני. "...ומכל מקום המחמיר בו כמו בשאר מלח – תבוא עליו ברכה". שימו לב, לדעת הרב בעל השולחן ערוך של רבנו זלמן, מי שמחמיר גם במלח מבושל לא להשים – אז תבוא עליו ברכה.

למעשה כך. אם אדם – הלכה למעשה. המלח שלנו, אז אמרנו, המלח הגביש הזה הוא לא מבושל, "מלח הבישול" שקוראים לו. "מלח השולחני" – הוא מבושל. אז לפי זה, לפי דעתם, יהיה גם מלח מבושל אסור לשים בתוך צלחת עד שתטעם, תשים את האצבע שלך ותראה שאתה כן יכול לנגוע במרק שלך ואז תשים את הדבר הזה.

ולא רק זה. גם אם יש לך מיץ לימון בתוך בקבוק, אתה רוצה לשים מיץ לימון מתוך בקבוק, לשים לתוך המרק, אם זה חם – ולימון זה חמוץ – אסור לך לשים אם היד סולדת בו. אבל – יש מי שאומר, שרק במלח היתה המחלוקת אבל לא במיץ לימון.

ועל כן, מי לימון לשים בתוך סיר – אסור. סיר שהורדנו אותו מהאש. פלפל חריף לשים בתוך הסיר שהורדנו אותו מהאש – אסור. מלח לשים בתוך סיר שהורדת אותו מהאש – אסור. אבל בצלחת – מכיון שבצלחת יש מחלוקת, בכלי שני יש מחלוקת, והמחמיר תבוא עליו ברכה, ומכיון שהמגן אברהם אומר שאם המלח מבושל מותר לך להשים, עוד הפעם כתוב שני חומרות, אז בשתי החומרות האלה, בצלחת אפשר להקל ולשים מלח שולחני בתוך צלחת למרות שהיד סולדת במרק שבצלחת. אבל בסיר – אסור.

מה הדין, היה לי סיר, נגיד דוגמא בליל שבת – סיר של מרק, האשה מורידה את הסיר מהאש, טועמת ואין בזה מלח, אין בזה פלפל – טוב! אמרה, אני לא נעים לי להביא את זה על השולחן ככה, אני אשאיר את זה קצת, אני אתן לו שיתקרר, שהחום לא יהיה סולד בו, לא מרותחים כמו שאומר רש"י – רותח, אני אוריד אותו ואשאיר אותו שיתקרר קצת ואשים מלח ושמה אשים פלפל; הלא כל הטעם אתה אומר למה יד סולדת בו זה מבשל, אז אני עכשיו אשים את זה שיתקרר! אומר בירושלמי – לא! לא! זה כלי! הירושלמי מובא במגן אברהם בשם התשב"ץ, אומר: זה כלי ראשון, וכלי ראשון אתה לא נוגע בו, כן סולדת לא סולדת. למה? וכי אחד יש לו מודד למדוד אם זה סולדת בו? ואסור למדוד בשבת דברים כאלה! ואם האשה יכולה – תתן בדעתה ותאמר לה תגעני או לא תגעני!! היא בהולה ורוצה להשים! לא! בין יד סולדת ובין יד לא סולדת – אסור.

לא רק זה. כתוב בש"ך ביורה דעה, אדם שם סיר על האש בערב שבת. מתחמם. בא בליל שבת וראה אותו שעדיין לא חם. אין חום של יד סולדת בו, אמר: ברוך ה'! עכשיו אני אשים מלח ואשים פלפל. לא סולדת בו! אף פעם לא הגיע לחום של יד סולדת בו. אומר: לא!! בכלי ראשון אתה לא תגע בו!! למה? אם תתחיל בכלי ראשון לשים ככה אם כן סולדת או לא סולדת, נמסור את זה בידי בני אדם – בני אדם לא יכולים לשלוט על עצמם ולא יכולים לפסוק דין לעצמם. לכן אמרו בכלי ראשון – לא! אתה רוצה לשים – תשים בכלי שני.

יש לאדם במרק, בסיר – מרק ותפוחי אדמה. והמרק חם, חם יד סולדת בו, והתפוחי אדמה חם בחום שהיד סולדת בו. ואני רוצה לשים על התפוח אדמה לימון, כשהיד סולדת בו- לימון. או לפזר עליו פלפל חריף.

יש לו ביצה קשה כשהיד חם שהיד סולדת בו ואני רוצה לשים עליו מלח, ואז מהר המלח נמס, ושם פלפל וזה נספג בתוך הביצה הקשה. אז זה נקרא בלשון חז"ל: "גוש". גוש. יש מי שאומר, התפוח אדמה היה בתוך סיר, הוצאתי אותו מתוך הסיר, שמתו אותו בצלחת. זה כלי שני. אמרנו כלי שני מותר לשים פלפל, מותר לשים למאן דאמר מלח, או מלח שולחני. יש מי שאומר: לא! מתי מותר לך לשים בתוך כלי שני – זה אם זה מרק. אם זה מרק, בזמן שנוגע בצלחת, הצלחת קרה והצלחת מקררת את המרק – אז נהיה כלי שני. אבל כשכמו תפוח אדמה או גוש כמו ביצה קשה – אסור.

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

כלל שני: דבר לח, אוכל לח, מה ההגדרה של דבר לח? יש מי שאומר, מובא גם כן בבית יוסף, פירושו של אוכל לח, תפוח אדמה בתוך המרק והרוב זה מרק. זה נקרא לח. ויש מי שאומר לא! אם אתה רואה אוכל ויש בו מים, אתה רואה מים, לא משנה אם המים מעט או המים הרבה, זה נקרא "דבר לח". ויש מי שאומר אחרת. יש לך למשל אורז, בישלת אורז לא אחד אחד אלא רטוב קצת האורז; או נגיד דוגמא תפוח אדמה ויש עליו מעט מים רטיבות – אם תגיע בתפוח אדמה בידך יש כאן רטיבות, תעביר את זה על כף השניה, אם הכף השניה קיבלה את המים, סימן שהאוכל הזה יש בו מים, לח! אבל אם אתה הרטבת את ידך וידך רטובה, אבל אתה מעביר את זה על כף שניה וזה לא מעביר את זה, זה לא נקרא "טופח על מנת להטפוח" – אז זה לא נקרא רטוב.

אנחנו פוסקים לא כמו מאן דאמר "טופח על מנת להטפוח" ולא כמו מי שאמר "רוב מים", אלא אם אתה רואה מים זה נקרא "לח" ואם אתה לא רואה מים – דבר אחר. רואה מים – דבר אחר. אוכל שהוא לח – יש מחלוקת. רשב"א ורמב"ם אומרים שאם הוא בשל כל צרכו – אין דבר. אבל דעת השולחן ערוך, דבר לח – אסור.

אני כרגע לא נכנס למחלוקת שיש בין הרמ"א לבין השולחן ערוך, אם אדם יש לו כוס מים, וזה היה בתוך הטרמוס, שופך אותו ורואה את המים האלה חמים קצת אבל לא חמים בשביל קפה, לא חמים בשביל תה, רוצה לשים אותם על המיחם, שימו לב – אני לא אומר "על הפלטה" אלא על המיחם, על המים החמים. אומר רמ"א, אם זה חם קצת תשים אותו, אין דבר. אומר השולחן ערוך – לא! אם זה לא רותח, אסור לך לשים אותו על המיחם.

אומר ה"חזון איש", אדם לקח כוס מים מהברז, שם את זה רחוק מההסקה, שם את זה רחוק מתנור, רחוק! מותר. ועדיין לא הגיעו לחום של יד סולדת בו, אין בזה איסור. יגיד: הנה רמ"א פסק שאם זה קצת חם מותר לשים אותו על המיחם, יקח אותו וישים אותו על המיחם; אומר – לא! בזה אתה עושה "קונצנים". מה שהרמ"א התיר לך זה דוקא אם זה היה מבושל בערב שבת! זה מותר לשים אותו על המיחם. לא תעשה קונצנים ותשים אותו כשהיד לא סולדת בו.

אז על דבר לח אנחנו כרגע לא מדברים, זה חומרא גדולה, אדם צריך מאוד להזהר בדבר לח.

דבר יבש שהוא בשל כל צרכו – נגיד דוגמא שניצל, אמנם זה מטוגן אבל זה נקרא בשל כל צרכו, ביצה קשה בשלה כל צרכה, או נגיד דוגמא תפוחי אדמה בלי מים – בשל כל צרכם, יש לי אותם בשל כל צרכם. אוכל בשל כל צרכו. אז הדין הוא כך: שימו לב, אני קורא בשלש מקומות בשולחן ערוך. בסעיף ח', סעיף ט"ו, סעיף ט"ז. במקום אחד כתב: "מותר להניח אוכל יבש כנגד המדורה", כאן המדורה – רחוק ממנה. מקום שני כתב "דינו כדן נגד המדורה". אם שם את זה מעל גבי מיחם, על המים החמים למעלה – זה דינו כדן מעל גבי המדורה. במקום שלישי כתב: "על גבי המיחם מותר לשים". לא אמר על הכירה שהיא גרופה וקטומה, לא אמר על פלטה שמותר לשים, לא אמר על – שמים הרי על הגז פח גדול, קוראים לו "בלייד"? כך קוראים לו, פח גדול, אז לא אמר שמותר לשים שמה, אמר "על המיחם" או רחוק מהאש, על גבי האש תיכף נראה אם מותר או אסור. יש מי שאומר, נכון שהרשב"א אמר שמותר לך לשים את זה על האש, נכון שזה מבושל כל צרכו למה זה מיחזי כמבשל? מי מבשל היום בפלטה חשמלית?! משתמשים בה רק לחמם מים ולשמור את החום, אבל לא מבשלים בה!

כתוב בבית יוסף, שהר"ן שאל אם מותר לשים פאנדייש – פשטידה, "קוגל" נקרא את זה היום נו! אם מותר לשים את זה על מיחם, מיחם של מים חמים למעלה מעל זה? או אם מותר לשים את זה על גבי כירה גרופה וקטומה, שמו אפר, שמו את האזבסט, נייר כסף, גפרו וקטמו. אז אומר

אומר מרן: "אסור ליתן תבלין בקערה ולערות עליהן מכלי ראשון". אם אני שם פלפל בצלחת, אני שם שום בצלחת, אני שם בצל בצלחת לא מבושל ולא מטוגן, אז אסור לך לערות עליהם מהסיר של המים החמים, לערות עליהם, על הבצל הזה ועל השום הזה ועל הפלפל הזה.

"שאף תבלין לא מתבשלים בכלי שני, אבל בעירוי בכלי ראשון קיימא לן שהוא מתבשל בכדי קליפה. ואפילו דיעבד – אם עירה עליהם להדיא שלא נפסק הקילוח – אסור באכילה". זאת אומרת, כמה צריכים להזהר. ישנם אנשים בלי משים, שיש להם סיר או צלחת עם מרק חם יד סולדת בזה, אז היו לוקחים בצל ומכניסים לתוך זה, הבצל לא קלוי לא מבושל ולא מטוגן – אז זה אסור! בצל זה חריף, בצל זה מקלי הבישול, אומר המשנה ברורה אסור לך לשים את הבצל הזה בתוך המים בתוך מרק שהיד סולדת בהם.

סיכום:

מלח שלנו – שהוא מלח גס שלא מבושל, אז להניח ולשים את זה בתוך סיר, למרות שהורדתי אותו מעל האש כלי ראשון – לא! לשים את זה בצלחת או בתמחוי, טוב להחמיר. מהדין מותר. אבל מלח שולחני שהוא דק והוא מבושל, אף על פי שאמרנו מחלוקת ישנה שאפילו שאמרנו טוב להחמיר שכתב בשולחן ערוך של רבנו זלמן וכומו שאמר הקרבן נתנאל, אבל מכיוון שדעת הרמב"ם ודעת השולחן ערוך שבכלי שני לא מבשל, וזה מבושל ועומד, אז זה מותר.

אבל למרות שרבנו זלמן כתב בשולחן ערוך שמותר לשים מלח בתוך מרק חם, במכתבים האחרונים שלו החמיר מאוד מאוד בדבר הזה. הוא אומר לדוגמא, הרי סוכר הוא מבושל, אז מותר לבשל כי אין בישול אחר בישול. תיקח מים רותחים ותשים על הסוכר. אומר השולחן ערוך של רבנו זלמן לא, אבל זה נמש מהמים, אז זה נהיה לח אז בלח יש בישול אחר בישול. אותו דבר במלח – הוא מבושל! תשים מלח ועל זה מים חמים ורותחים, אז זה המלח נהפך לנוזל, נהפך לנוזל – גם כן אסור בשולחן ערוך של רבנו זלמן באגרת האחרונה שלו.

היום יש לנו, אני אומר, יש הרבה סוגים, סוג של אש שמתשמישים בזה לערב שבת לאוכל ללילה או לאוכל למחרת. אני אומר דוגמאות רק, אני לא מדבר כרגע על תנורים שלנו, תנורים שלנו בעוד פעם נדבר עליהם. יש היום פלטה חשמלית, הרגילה, לא ה"ירושלמית", הפלטה הרגילה. יש אדם שלוקח פח ושם על הגז ושם את הסיר על הפח הזה או האזבסט, או שיש לו פלטה חשמלית שרגילים כל השבוע להשתמש בה בפלטה הזאת, כלומר חום ממש, אז גם שמה שמים על זה חתיכת פח או אזבסט ועל זה שמים את האוכל.

אז יש לנו גז, יש לנו חשמל ויש לנו פלטה. בכולם – באופן עקרוני – צריכים לשים "גרורף או קטום", זאת אומרת לשים נייר כסף או אזבסט בכדי שיהיה הפסק בין הכירה לאוכל.

עכשו אנחנו מדברים מה הדין ביום שבת [על ערב שבת על דין שהיה ועל דין הטמנה, פעם דיברנו ואולי עוד נחזור על זה]. אבל פה מדברים אנחנו ביום שבת. יום שבת, אדם יש לו פלטה הרגילה, או פלטה של ירושלמי שעל פלטה הירושלמית יש שמה מרחק אויר פנימי. או יש לו גז, ועל הגז שם מיחם של מים חמים או סיר של אוכל. או פלטה חשמלית שרגילים להשתמש בה כל השבוע כולו.

אז קודם כל שיהיה דבר ברור: יש הבדל בין אוכל מבושל כל צרכו לבין אוכל שחסר לו אחוז אחד ואפילו עשירית האחוז של בישול, או אלפית אחד של בישול. אוכל שבשל כל צרכו – פירושו כל צרכו, ואתה לא צריך כלום אחרי זה להוסיף. אבל לו יצויר ביצה קשה שבישלו אותה וצריכים בצורה קשה זה לוקח 6 דקות למשל והוא בישל את זה בחמש דקות וחצי וכך שניות ונשאר לו עוד שניה לבשל את הביצה שיהיה כל צרכו, זה לא נקרא כל צרכו. זה כלל אחד.

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מותר. זאת אומרת, אם יש מרחק לפחות של שתי אצבעות ובדיעבד אצבע של אויר – אז זה מותר.

ועל כן, יש כמה אנשים, כמה נשים פקחיות, כשפותחות קופסה או צנצנת של ריבה או של כבוש או של זיתים, אז אם המכסה הוא מפתח, והפתח הוא יש לו עומק לפחות של סנטימטר או סנטימטר וחצי – שומרים את זה. אבל אם זה מכסה שהוא דק מאוד ובקושי יש בו אולי מילימטר – אז זה לא שוה. אז לוקחים כמה מכסים כאלה ושומרים אותם במטבח, רואים אם האוכל נשרף, לוקחים את הקופסאות האלה, את המכסים האלה שהם... אבל צריכים להזהר, בדרך כלל בקופסאות האלה יש פלסטיק למטה בכדי שלא יגע באוכל, יש שמה קרטון, את זה תוציא לפני כן! אחרת זה יבשל לך והרטון יישרף, הפלסטיק יימס לך ותעבור על דין בישול, אז לפני כן האשה תוציא את הפלסטיק ותוציא את הקרטון ואז יהיה לך במקום לקחת קדירה ריקנית – לקחת את הדבר הזה.

ואין הכי נמי יכולה לקחת מחבת, ולשים אותה הפוך על הכירה ולשים על זה את האוכל שיש בו שפוחד שמא יישרף. אבל לא אם זה כמו שאמרנו. ויזהר שלא ישים את זה – לא על הרצפה ושהקדירה תהיה בידו. אומר השולחן ערוך: "מותר ליתן על פי קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל כל צרכו. אבל להטמין תחת הבגדים הנתונים על גבי המיחם – ודאי אסור". יש לו מיחם של מים חמים, יש למעלה מגבת, יש למעלה בגד, אמרנו שמותר לקחת ביצה שבשלה כל צרכה, והוא רוצה לקחת "קוגל" שבשל כל צרכו, ורוצה לשים את זה להתחמם על גבי המיחם, מותר. אבל לשים את זה מתחת לבגדים – אתה מרים את הבגד ואתה שם אתה זה מתחת, זה אסור. למה? אתה מטמין בשבת.

יותר מזה. אדם יש לו בוטנים, שקדים קלויים, התחיל לאכול אחד מהם ורואה שכבר ישן קצת, אומר – אני אחמם את זה על גבי המיחם ואני אוכל את זה בשבת, מותר, לשים את זה על גבי המיחם, זה קלוי והוא שם את זה על המים החמים, זה התחמם והוא יאכל את זה, תבוא עליו ברכה. אז הוא רוצה לשים, ורואה שהמיחם לא תופס. לקח שקית נייר, מי שפעם זוכר של פעם שהיה שקית נייר, היום כמעט ועין, ושם את זה בתוך השקית נייר ושם את זה על המיחם בכדי שכל השקדים לא יתפזרו לו – זה מותר. אבל לקחת נייר אלומיניום, נייר כסף, ולעטוף את השקדים ולשים אותם על המיחם – אתה לא לוקח נייר כסף בעד שיעביר לך את החום, ואתה עוטף את זה וסוגר את זה, זאת אומרת שאתה עושה את זה בשבת, אתה רוצה להטמין בשבת – זה אסור.

ואני מדבר על נייר כסף שקרעתי אותו מאתמול! לקרוע בשבת ודאי אסור. כסף זה אתה רוצה עכשו לא לאסוף את זה, אלא אתה רוצה בכדי שתהיה לך עכשו הטמנה וזה אסור. זה כמו שאמר מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי. אבל אם אתה לוקח סיר, נגיד לדוגמא סיר עם ביצים בלי מים, סיר תפוחי אדמה בלי מים, ויש לו מכסה, אז מותר לך לקחת את הסיר עם המכסה ולשים אותו על המים החמים, מכיון שהמכסה הזה זה לא הטמנה זה כיסוי. מדין כיסוי ולא מדין הטמנה.

אומר רמ"א, "מה שאמרנו שמותר לשים דבר יבש על המיחם – הוא הדין להניחו על גבי כירה הפילו גרופה וקטומה – אסור, דלא התירו אלא חזרה וכדרך שנתבאר". אומר רמ"א, תמיד אומרים רמ"א מיקל, מיקל בבישול, זה נכון! בבישול ובהרבה דברים מיקל רמ"א, אבל פה אומר רמ"א אני סובר כמו השולחן ערוך. מה שאמר השולחן ערוך לשים על המיחם מותר, אבל לשים על גבי כירה גרופה וקטומה זה אסור! זה המקור מה שאמרנו שזה הבית יוסף בשם הר"ן.

ועל זה אומר ה"מגן אברהם": "והר"ן כתב 'ואפשר' דדבר שאין דרכו לאפות על גבי כירה, אין דרכו לאפות, מותר לחממו על גבי כירה כשהוא מצמטק ורע לו, והדבר מוכיח שאינו עושה אלא בשביל שיתחמם, אבל כיון שאמר את זה בלשון 'אפשר', דעת הבית יוסף לאסור".

הר"ן, אני מביא את לשונו מה שמובא בבית יוסף: "לשים מעל גבי כירה או על גבי כסא של ברזל, כל שהוא מצמטק ורע לו – שהדבר מוכיח שאינו נעשה אלא להתחמם, כגון מאפה שבדרך כלל מטגנים אותו בשמן ולא אופים אותו ועכשו שמים אותו על גבי כירה, כולם יודעים שבא לכאן רק בשביל לחמם", יש סוג מאפה שרק מטגנים אותו, אתה לוקח אותו ושם אותו על גבי פלטה, על גבי הכירה הזאת, כולם יודעים שאתה לא רוצה לאפות עכשו – אף אדם לא אופה דבר כזה, אז אתה רוצה לחמם, אז זה מותר או אסור, אומר, על גבי הכירה, למרות שהיא גרופה וקטומה?

אומר הר"ן: "אפשר דבכהאי גוונא להקל, אבל לא פשיטא לי, שאין הדבר ברור אצלי לכחא דהיתרא, ועל כן אין להתיר את האסור, וכל שכן שאין הדבר ברור לכולי עלמא שהדבר הזה מותר". אומר הר"ן, אל תגע בדבר הזה, יש לך סברה להגיד מה זה, הפלטה זה רק לחמם!! אז אם אני שם עכשו חלה, אני מוציא אותה על הפריזידר ואני שם אותה על הפלטה, מה יש בזה!! מי אופה על פלטה!! אף אחד לא אופה! אז תגידו להם שכבר הר"ן דיבר על זה, דיבר על זה כבר קודם, אתם לא מחדשים שום חידושים, הר"ן אמר מקודם, רצה להקל בדבר הזה, והר"ן בסוף אמר – לא!

אומר ה"בית יוסף", בסיכום שלו אומר, אומר הבית יוסף: "מכיון שהר"ן מסתפק ואמר 'אולי' – אסור". וככה מביא המגן אברהם בסימן רנ"ג, שדעת הבית יוסף להחמיר.

כלומר, לקחת חלה, מוציאים אותה מהפריז, ואין עליה גושי קרח, או אם יש וניקה את זה – ניפץ את זה, ולשים את זה על המים החמים – על סיר, מותר. לשים את זה על פלטה – אפילו פלטה ירושלמית, מכיון שהפלטה הזאת היא מחממת, אז תגיד מי אופה על זה? זה גרוף וזה קטום, ואין לזה כפתורים, אין פחד שמא יכבה או ידליק או ינמיק, אף על פי כן אומר הר"ן, אומר הבית יוסף – אסור. אז זאת אומרת, לקחת חלה ולחמם את זה על המים החמים מותר, על סיר מותר, על האש או על הכירה גרופה או קטומה ולא רגילים לאפות עליה רק אם מחממים עליה – אף על פי כן אוסר הבית יוסף, וככה אוסר הר"ן.

אדם רוצה לקחת אוכל, כמו שאמרנו, תפוחי אדמה יבשים, או אורז יבש, או ביצה קשה מבושלת כל צרכה, להשים על הפלטה – אסור, להשים את זה על גבי המיחם – מותר. אומר השולחן ערוך: "המשכים בבוקר וראה שהדקיקה תבשילו וירא פן יקדיח יותר", אדם בא בבוקר וראה שהחמין שלו, רואה ככה נגמר לו המים שבו ומתחיל להשרף ועוד מעט יישרף מוחלט, הוא הלך לפני התפילה לבדוק את החמין.

[השאלה אם מותר לבדוק לפני התפילה את החמין או לא זה שאלה שניה, אסור לך לעשות חפצים לפני זה, אז כותב הרב "בן איש חי" שהיו נוהגים בבגדאד ביום שישי, היו הולכים להתפלל, מתפללים וקוראים חוק לישראל, ואחר כך קוראים שנים מקרא ואחד תרגום, עד שגומרים להתפלל הולכים לשוק ונגמר הפירות הטובים כבר נגמרו, אז היו קמים אנשים מוקדם וקונים את צרכי השבת לפני התפילה, ואמר מכיון שזה לצורך מצוה – מותר. אז מותר לאדם לראות את החמין לפני התפילה לראות אם זה נשרף או לא נשרף].

"ופוחד שמא יישרף יותר" – עד שיחזור יהיה יותר שרוף, "יכול להסיר ולהגביה את החמין ולהניח קדירה ישנה ריקנית", לקחת סיר ריק על הכירה, "ואז ישים את הקדירה שהתבשל בתוכה על גבי הקדירה הריקנית", ישים את זה למעלה, "ויזהר שלא ישים את קדירתו על גבי קרקע ושתהה רותחת", לא יקח את הסיר, יוריד את זה וישים את זה על הרצפה, ואז יחפש לו סיר המתאים לו, ויקח את הזה... יתקרב, ומאז ששמת אותו על הרצפה – אתה לא יכול. אז אתה תשמור את הסיר בידך, ואם אתה לא יכול – תקרא לאשתך שתקח את הסיר באמצע. או, אדם יכול לקחת צלחת מאמיל, יהפוך אותה וישים אותה על המקום שהכירה, לא משנה אם זה פלטה או משהו אחר, וישים את הסיר על הצלחת – וזה

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

לכתחילה על הפלטה החדשה בשבת או שרק השהייה מערב שבת מותרת בפלטה זו?

שאלה שניה: האם מותר לשיבה או למוסד תורני להזמין להרצאה אדם מהתנועה הקונסרבטיבית המכונה "רב" לפי דעתם, כי יש הטוענים שמתוך ההכרות עמם יהיה קל יותר לפתור מתוך הבנה את הבעיות עם הציבור הזה. מה דעת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג זְצוּק"ל?

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג זְצוּק"ל
פלטה, בחלקו של השיעור, היה על הפלטה אם מותר – הבאנו את דברי הר"ן ואת דברי הבית יוסף, למרות שלא מבשרים עליה, כיון שמחממים עליה אסור לשים עליה, וגם פלטה של ירושלים מכיון שכונן שיש מרחק בין הגוש החימום יש על זה עוד פלטה פנימית ועל זה יש מרחק של שתי אצבעות ועל זה יש פלטה חיצונית, מכיון שלא נראה הדבר הזה – אז מדין **הטמנה** הרווחנו שזה מותר, אבל מדין **מיחוי כמבשל ומיחוי כמחמם** זה לא יצאנו ידי חובה. ועל כן, גם על פלטה ירושלמית וכל שכן על פלטה לא ירושלמית – או אמרנו על גבי גז ויש על זה פח, או חשמל ועל זה פח, אז אסור לשים על זה שום אוכל אף על פי שהוא אוכל יבש ואין בו מים והוא בשל כל צרכו.

בנוגע לשמוע הרצאה ממניין, הקונסרבטיבים והרפורמים הם נקראים "מינים". אבל הם עוד לא נקראים "אפיקורסים", הם נקראים "עמי ארצות". זה ההגדרה שלהם, מינים ועמי ארצות, הם רוצים מה שנוח להם לעשות, עושים את הדברים האלה. אולי למדו איזה פרק אחד ברמב"ם או איזה משנה אחת וגורסים אותה ואומרים הנה איתנו יודעים רמב"ם ואנחנו יודעים זה. ומסכן הרמב"ם נפל שבוי לתוך פיהם, נפל בתוך **בוץ של לכלוך שבתוך פיהם**.

לשמוע שיחה מאדם כופר, מין – אסור. אבל כתוב ש"ודע מה להשיב לאפיקורוס", זה אם מזדמן לך לפגוש את האפיקורוס אז תתווכח אתו, אבל אם תזמין אותו שיבוא אליך, בשביל מה לך להזמין אותו? אבל אם יש, נגיד לדוגמה, ישיבה; או יש שיעורים עם אנשים מבוגרים, ואומרים אנחנו נביא לכם עכשיו מרצה גוי שירצה לכם ואתם תוכיחו אותו ותתווכחו אתו ותוכיחו אותו שהדרך שלו לא נכונה; אז אם זה לשם לימוד חד-פעמי בכדי להוכיח לו שהוא לא נכון – אז זה מותר. אבל אם בא סתם להרצות לשם מינות, אם מינות יכולה להכנס בלבו של אדם – קשה להוציא אותו, ולכן צריכים מאוד מאוד להזהר מהדבר הזה.

והי רצון שיהיו "ועמד כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ", וכולם יחזרו בתשובה וכולם – אותם המרצים יחזרו בתשובה וזמין אותם שיבואו להרצות בחפץ לב ולא רק בבתי מדרשות אלא גם בבתי כנסיות בעגלא ובזמן קרוב ואמרו אמן.

שאלה שניה:
אמן ואמן. את השאלה השניה ישאל מיישיבת בית שמואל הרב דניאל בן עוליאל, בכבוד.

הרב דניאל בן עוליאל מיישיבת בית שמואל בירושלים
ערב טוב. לכבוד רבנו הראשון לציון מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג זְצוּק"ל ש'ה' ישמרה וינצרה בבריאות איתנה ובבריאות מעליא ויזכנו ה' יתברך להמשך להרביץ תורה ברבים עד ביאת גואל אמן ואמן.
לכבוד מורנו ורבנו יש לנו שאלה בעניין הוצאה לפועל. אם שייך "דינא דמלכותא דינא" ואם אדם קנה כלים חדשים האם יכול לברך "שהחיינו"? תודה.

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג זְצוּק"ל
העניין הוא ככה: בהוצאה לפועל יש להם... ההגדרה של הוצאה לפועל, ההוצאה לפועל, אדם חייב לשלם לחברו כסף, לא משלם, לוקחים לו את הרכב שלו, אומרים לו אנחנו לוקחים את הרכב שלך, כמה ששואה הרכב אנחנו נוריד אחוזים וניתן את זה לבעל החוב שאתה חייב לו.
ויש שאדם חייב למס הכנסה, לא משלם מס הכנסה, יש לו רכב – לוקחים לו את הרכב שלו.

יש דברים שלפי ההלכה אי אפשר לקחת לבעל-חוב. למשל: אדם יש לו, היום בזמן הזה, מקרר. מקרר חשמלי. אז הוא לא יכול להגיד לו, אדוני, אבותיך ואבות אבותיך לא היה להם מקרר חשמלי אלא היה להם מקרר קרר, תביא את המקרר חשמלי וניתן לך מקרר קרר! לפי דין תורה לא! מכיון שכולם רגילים להשתמש, זה נקרא כלי תשמיש, אז זה כלי תשמיש.

אומר ה"בן איש חי" בתשובתו ב"רב פעלים", אם אדם לוקח – בזמנם לא היה חלות בחוץ לארץ, לחם בקושי היה, היה פיתות היה. פיתות או אש תנור. יש אנשים שאוהבים לקחת את האש תנור ולאכול אותו כשהוא יבש, אפוי, לא כשהוא רך אלא יבש ממש. כוסס כמו מצה. או כמו שהיום קוראים לזה "צנימים" נו! בקיצור. אז אם אדם לוקח פיתה, שם את זה על מים חמים, שימו לב! על הכירה אמרנו אסור, על מים חמים שם, והוא מתכוון שיהיה קשה כך שיוכל לאכול את זה כשהוא קשה ולא רך, לכסוס אותו, צנוס ומוצנס יותר, אומר הרב בעל "רב פעלים" – עובר איסור דאורייתא! מכה בפטיש וגמר מלאכה בפיתה הזאת שאתה עושה.

אבל אם שמת את החלה, שמת את הפיתה הזאת להתחמם, לא התכוונת להצנים את זה, אתה לא לעמוד על יד המיחם כל הזמן לראות אם זה חם או לא חם, אתה יכול ללכת ללמוד מדרש רבה ומדרש תנחומא, פרשה עם רש"י, ואז תלך ותקח את החלה, ובינתיים החלה למטה נהייתה יותר קשה ואתה לא התכוונת לכך – מותר לך לאכול את זה.
אבל אם אתה מתכוון לכך – אומר ה"רב פעלים" שזה אסור.

צריכים להזהר גם באוכל יבש, כשרוצים לשים אותו על גבי מיחם, הזכרנו את פעם ואני חוזר ומזכיר את זה כמה פעמים. לפעמים אדם מטגן ביום חול, מטגן ביצה, לוקח מזלג או מה שעולה על ידו איך שיעלה המזלג או בסכין להפוך את הביצה. אז תשים לב – אתה לוקח מהמחבת הזה הבשרית ולוקח מזלג או סכין בשרי! אם זה חלבי – תקח חלבי, ואם זה פרווה – תקח פרווה. אל תבלבל. ברגע שאתה מבלבל אתה נכנס לבעיה קשה של המחבת, של הביצה ושל הסכין.

יותר מזה. אדם יש לו דבר שהוא חריף, מיונו או סחוג, או חילבה חריפה קצת, או מלפפון כבוש עם חומץ שהמים מלוחים, וביום שבת לוקח כבוש אחד – מותר לך. לוקח זית אחד – מותר לך. לוקח לימון חמוץ – מותר לך. אבל אם אתה מכניס בפנים כפית או כף – שים לב אל תקח לא חלבי ולא בשרי רק פרווה! אם תקח כף חלבי – אפילו שאינו בן יומו – אם תקח כף בשרי אפילו שאינו בן יומו ותוציא את הלימון הזה החריף עם פלפל, או תגע במיונו שהוא חריף או חמוץ או תוציא במלפפון הכבוש הזה עם פלפל ועם מלח – אז הכפית הזאת, למרות שאינה בן יומה, החריפות ממתיקה אותה ואתה צריך שישים כנגד הכפית, אחרת לא **הצנצנת הזאת תהיה לך או חלבית או בשרית**. אחר כך תרצה למרוח מעט מיונו על פרוסת לחם ולאכול את זה עם חלב – זה יהיה אסור, או הפוך – לאכול את זה עם בשר אז זה יהיה אסור.

על כן צריכים מאוד להזהר, היום ברוך ה' יש הרבה כפיות פלסטיק. אדם יקח כפית מפלסטיק, ידע – הלבנה זה בשביל חלב והחומה אם ימצא או צבע אחר זה בשביל הבשרי, ופרווה יקח צהוב, אני אומר למשל – פרווה, לא שחור ולא לבן, ואת זה אדם ישים אותה במקום מסוים שמה בזה ישתמש האדם שלא יכנס לתוך הבעיות ולא לתוך המחלוקות שהזכרנו. ושמירת שבת – עתידים, כתוב אם ישראל ישמרו שתי שבתות כהלכתן – מיד נגאלים. אמר אחד הרבנים, שבת אחת, ודאי שמרו. נקח מבריות העולם, מזמן שמירת שבת מהר סיני ועד היום בודאי שבת אחת בסך הכל שמרו. ושבת שניה – יש לנו שבת אחת לשמור, אם נשמור שבת אחת כהלכתה, אז המשיח יבוא במהרה, ויהי רצון שזוכה ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

פינת השואלים
אמן ואמן. ערב טוב למורנו ורבנו, ערב טוב קהל קדוש ונכבד, הערב בעזרת ה' שני שואלים מיישיבת המאירי ומיישיבת בית שמואל, שניהם מעיר הקודש ירושלים. השואל הראשון מיישיבת המאירי, הרב אביעד כלף, ר"ם ביישיבה, בכבוד.

הרב אביעד כלף, ר"ם ביישיבת המאירי קרית משה ירושלים
תודה רבה, ערב טוב למִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג זְצוּק"ל ש'ה' נשיא ישיבתנו ישיבת המאירי, ישיבה בראשותו של הרב זעפרני שליט"א.
ברשות הרב שתי שאלות: ברוך ה' כידוע פותחה חדרה הנקראת "פלטת ירושלים" על פי הנחיות של כבוד הרב. הפלטה פטרה את בעיית ההטמנה הקיימת לפי דעת הרב בפלטות הישנות. שאלתי האם מותרת הנחה

קול צופיך

מִרְנָה הַרְבֵּה לְצִיּוֹן הַרְבֵּה הַמְקוּבֵּל הָאֵל-לְקִי
הַרְבֵּה מִרְדְּכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

שמות - תשנ"ט - מאת מִרְנָה הַרְבֵּה לְצִיּוֹן הַרְבֵּה מִרְדְּכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

יש לו סיר מנרסטה, אני אומר למשל. אומרים לו, תראה – אבותיך השתמשו בסיר חרס, קח סיר חרס ותביא לנו את הסיר נירוסטה. לא, לא יכולים לקחת ממנו את זה. יש לו צלחת של חרסינה. אז אומרים לו, לא, אתה תביא ותקח צלחת חד-פעמית, תאכל, ומזלג חד-פעמי ותביא את הסכין שלך ואת המזלג שלך. לא! את זה לא יכולים לקחת ממנו. הסיר הנוסף שיש לו, ואם יש לו צלחות נוספות, אם יש לו סכינים נוספים, זה יכולים לקחת כדי לעכל את זה. אבל דבר שהוא לא כלי שעושים בו אוכל נפש, זה מותר היה לקחת את זה ולשלם לבעל חוב.

היום – כל אחד ואחד יודע, שאם ההוצאה לפועל לוקחת, זה הליכה בלי חזרה, לוקחים את זה ולא מחזירים. גמרנו, אדם מתיאש מהדבר הזה. לקחו – לקחו.

או למשל אדם יש לו קרקע ורוצה לבנות בית, בא אחד ואומר לו מהעירייה: אתה צריך לתת לנו ארבע מטר בשביל לעשות כביש. אחר כך באה הממשלה ואומרת לו אנחנו רוצים ממך מטר בשביל להעביר קו טלפון וקו חשמל מתחת ל... זה לוקח לו מכאן וזה לוקח לו מפה כמה מטרים וחטרים לו כמה מטרים, אז הוא אומר בסדר, אתם תקחו – ואחרי שיקחו ויבנה הבניין שלו, הוא יורד למטה עם שלט: "גזל!! הארבע אמות האלה שלי!! העירייה לקחה לי אותם!! אל תעברו!!" מי ישמע לו!! ילכו!! בזה אומרים, מכיון ש"דינא דמלכותא דינא", ואת זה לקחו לטובת הציבור, ולא הענישו אותך באופן אישי זה דבר אחר.

ועל כן, בהוצאה לפועל, אם יש צלחות או אם יש סירים, זה אדם לא יקנה. כי זה מסכן, אולי לקחו לו את זה שלא כדין. אבל אם יש מכונית או אופניים או שאר דברים שלפי ההלכה אפשר לעכל, מכיון שזה נקרא כמו שאדם מפקיר את זה, אז לכן מותר לקנות מההוצאה לפועל.

אבל כבר אירע לנו פעם, בא יהודי ושאל אותי שאלה פשוטה, הוא אומר תראה יש פה בהוצאה לפועל מכונית ואני רוצה לקנות אותה בזיל הזול מההוצאה לפועל אם אני יכול לקנות, אמרתי לו... רציתי להגיד לו: "כן, מותר לך לקנות" אבל יצא מהפה שלי: "לא". ואני אמרתי לו מה זה לא, מותר! אני אומר מותר עכשיו! אמרתי לו חכה רגע, טעיתי. אבל ביני ביני התחלתי לחשוב למה אמרתי לא, אמרתי לו תשמע, אולי זה אחד מהקרובים שלך, אולי אחד מהשכנים שלך האוטו שלו, תראה את המספר, אם זה המספר של השכן שלך אל תקנה. זה שאמרתי לך לא, זה של השכן. למה? אולי תקנה ותעבור על ידו ויאמר לך "שורד טבוח לעיניך, לא תאכל ממנו" וכל יום יקלל אותך! אל תקנה. מותר, אבל לא תקנה את הדבר הזה כולו.

לכן, אדם צריך להזהר שלא יבוא לאי נעימות עם החברים ועם השכנים שלו, אבל בעיקרון מותר.

וכן ישנם לפעמים אנשים מביאים בגדים מחוץ לארץ והבגדים האלה בלי מכס, אז באה הממשלה ומחרימה את הבגדים האלה. ואחר כך הולכים ומוכרים את זה. אז אם אדם קונה בגדים כאלה, או בגדים משומשים מההוצאה לפועל קנה, מכיון שאצלו זה חדש, אז יכול לברך עליהם "שהחיינו".

ויהי רצון שהקדוש ברוך הוא יחיה אותנו ויזכה אותנו ולא יגיעו אויבי ישראל למצב שהם יקחו להם את הכלים שלהם דרך ההוצאה לפועל. "ועמך" – כתוב שלעתיד לבוא יהיו כולם עשירים, והגויים ירעו את שונאינו, ונזכה לגאולה שלמה בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

